Stärk demokratin

Med biblioteket som plattform

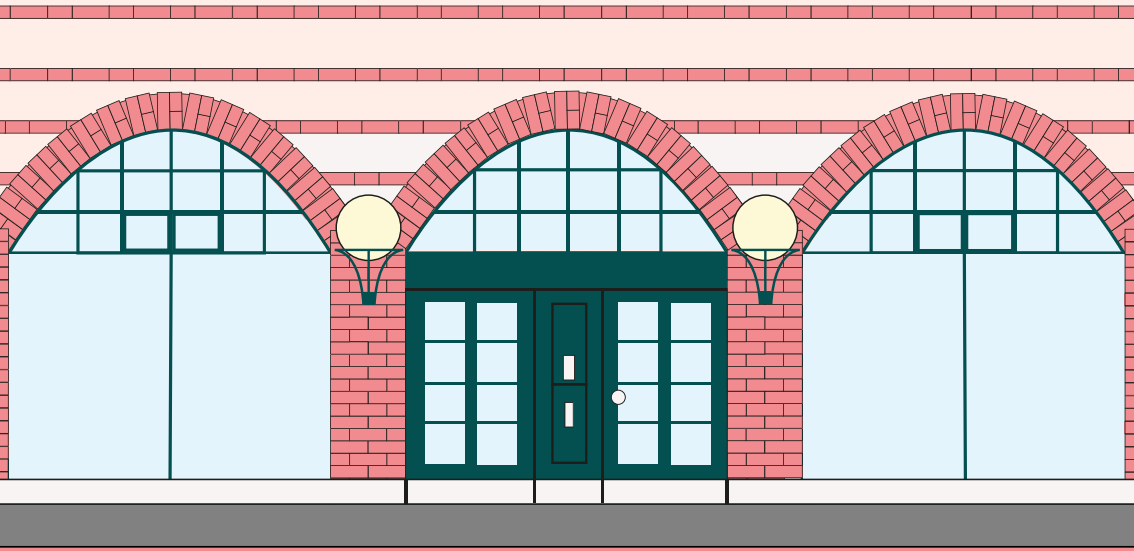

LANDSKRONA STAD

REGION SKÅNE

Stärk demokratin

© Landskrona stad, 2025
Text: Emeli Zeilon, Jacob Lindblad och Paulina Stanley
Grafisk form: Fredrik Ahlberg och Linus Grahl
Tryck: Exakta Print AB
I samarbete med Region Skåne.

Vad hittar du i den här boken?

Inledning **6**

Några lärdomar från projektgruppen **7**

Metoder **9**

1. Låna en demokratiambassadör 10

2. Röster från Öster 13

3. Forma ett rum på biblioteket 18

4. Låta nya grupper genomföra sina idéer på biblioteket 23

5. Genomföra ”popup”-verksamhet i biblioteksrummet 26

6. Utställning som plattform för samtal och samverkan 30

7. Film, panelsamtal och utställning i samverkan 34

8. Områdesträffar på tre platser i Landskrona 38

9. Afternoon Tea – ett öppet samtalskafé 42

Slutord från projektgruppen **46**

Efterord **47**

Kontakta oss **59**

Inledning

Folkbiblioteket är Sveriges största kulturinstitution – en mötesplats i varje svensk kommun där människor kan träffas, oavsett bakgrund eller förutsättningar. Biblioteket kan spela en viktig roll i lokalsamhället på flera plan – vad innebär det att folkbiblioteket ska stärka det "demokratiska samhällets utveckling"? Hur kan detta se ut i praktiken? Denna fråga ställde vi oss i projektgruppen för demokrati och delaktighet på Landskrona bibliotek efter vårt arbete under valet 2022. Gruppen bestod då av en bibliotekarie, en kulturutvecklare och en projektledare med kompetens inom hållbar stadsutveckling.

Med stöd av Region Skåne startade vi ett demokratiprojekt, vars fokus var det demokratiska arbetet mellan valen. Vi ville på ett nyfiket sätt fortsätta undersöka hur biblioteket kan arbeta med olika metoder för att stärka den lokala demokratin och växla upp arbetet med delaktighet.

Tidigt bestämde vi oss för att i så stor grad som möjligt forma arbetet längs vägen, i samråd med besökare och samarbetspartners. Våra prioriterade målgrupper har varit unga och personer med svenska som andraspråk – grupper som har statistiskt lägre valdeltagande. Det relationsbyggande arbetet har varit centralt. Vi har valt att arbeta särskilt med två områden i Landskrona där det finns socioekonomiska utmaningar – Karlslund och Öster. Vi har samarbetat med en mängd olika aktörer vilket har varit nyckeln till framgång och genomslag.

Våra metoder och delprojekt har utvecklats genom ett experimentellt och lekfullt arbetssätt där vi tillsammans med andra har utforskat hur demokratistärkande arbete kan se ut. Vi har ställt deltagare och medaktörer frågor som: Vad kan biblioteket erbjuda dig? Vad behöver du? Hur kan vi genomföra detta tillsammans? Resultatet har blivit en mängd olika aktiviteter. Genom att utgå från invånarnas perspektiv har vi utvecklat en verktygslåda för hur vi kan jobba lokalt med demokratistärkande arbete, med kultur som verktyg för samtal och delaktighet.

Den här boken samlar våra lärdomar och metoder för att förhoppningsvis inspirera fler bibliotek, men också andra verksamheter, att arbeta aktivt med demokrati och delaktighet.

Några lärdomar från projektgruppen

Avsätt resurser för det demokratistärkande arbetet

Genom att aktivt arbeta med delaktighet öppnar vi biblioteket för fler och låter lokalsamhället vara medskapare, inte bara besökare. Genom att ge detta arbete utrymme stärker vi både bibliotekets roll och människors möjlighet att påverka samhället. Avsett gärna en grupp som arbetar aktivt med frågorna, men samarbeta också med hela personalstyrkan och förankra internt under arbetets gång.

Sök externa medel

Vi har kunnat genomföra detta arbete genom avsatt tid men också resurser i form av olika ekonomiska stöd från regionen, staten och med europeiska medel.

Var öppen för tillfällen att söka externa medel för att förverkliga en idé. Ett projekt och ett nytt samarbete leder nämligen ofta till ett annat. Det har till exempel lett till att denna bok sammanställts med stöd av Region Skåne.

Fråga medborgare

Låt medborgarna vara med och forma våra verksamheter. Våga släppa in invånare och andra aktörer i ett tidigt skede.

Exempel: Vill ni arbeta mer riktat mot unga? Bjud in unga i processen och fråga dem om de vill vara med och utforma/vad de skulle vilja se på biblioteket. Utifrån vår erfarenhet har involvering i ett tidigt skede lett till högre delaktighet, lyckade aktiviteter och en mer demokratisk verksamhet.

Se andra förvaltningar, civilsamhället och medborgare som kollegor

Vi arbetar alla för samma befolknings bästa och med samma teman, utifrån olika plattformar, perspektiv och expertis. När vi är fler som arbetar tillsammans når vi också fler. Vi har sett att de allra flesta vill samarbeta med biblioteket i olika sammanhang!

Nå ut till fler med nya arbetssätt

Genom att arbeta utanför bibliotekets väggar och samarbeta med andra aktörer, som områdesföreningar, kulturföreningar, ungdomsföreningar, gymnasieskolor, fastighetsbolag och genom att använda simultantolkning, kan vi bjuda in fler till delaktighet. Dessa samarbeten har gett oss värdefulla perspektiv och fler "medarbetare" i vårt arbete. Många av våra prioriterade målgrupper kan nås genom ett utåtriktat arbete, där vi sänker trösklarna till biblioteket genom att först möta dem i deras vardag.

Våga testa nya arbetssätt, det är okej att misslyckas

En utställning, modellbygge eller dokumentärfilmvisning är alla sätt som vi arbetat med för att stärka demokratin. Utöver detta har vi också haft flera idéer som vi behövt kassera och lägga bakom oss längs med resans gång. Genom att se vårt arbete som ett experiment har vi vågat testa nya saker.

Gör biblioteket till en verktygslåda för invånare

Genom att öppna upp biblioteket och låta invånarna vara med och forma innehållet skapar vi en plats som speglar lokalsamhället. Vilka verktyg – materiella, kunskapsmässiga eller aktiviteter – behövs på just ditt bibliotek? Svaret kan givetvis variera beroende på kontext och befolkningssammansättning. Det kan handla om böcker, samtal, läxhjälp, utlåning av verktyg, fröbibliotek eller något helt annat. Biblioteket blir en gemensam resurs där människor inte bara tar del av utbudet utan också aktivt bidrar genom att dela sina kunskaper och arrangera egna aktiviteter.

Metoder

På följande sidor kan du läsa om de olika metoder vi har använt oss av i vårt demokratifrämjande arbete. För varje metod beskriver vi

- syfte och bakgrund
- målgrupp och deltagare
- samarbetspartners
- metod och tillvägagångssätt
- resurser och verktyg
- utmaningar och lärdomar
- resultat och effekter
- förutsättningar och tips.

Kopiera gärna våra metoder

Vår förhoppning är att du som läser den här metodboken ska känna dig inspirerad att testa några av dessa metoder i din egen verksamhet. Vår ambition har varit att beskriva dem så tydligt som möjligt så att andra enkelt kan kopiera våra upplägg. Steal with pride, säger vi!

Under projektets gång har vi noga dokumenterat våra demokratifrämjande aktiviteter med bilder. En del av dessa har vi lagt med i beskrivningarna för att illustrera och ge ytterligare inspiration.

Hör av dig om du vill veta mer

Om du vill veta mer om någon specifik metod eller bara vill bolla något så är du välkommen att höra av dig. Använd kontaktinformationen i slutet av den här metodboken.

1. Låna en demokratiambassadör

Att arbeta uppsökande för att nå fler med information om valet.

Inledning, syfte och bakgrund

Hur kan biblioteket arbeta med valinformation? Med Låna en demokratiambassadör ville vi göra det enklare att delta i valet 2022. Två demokratiambassadörer anställdes och spred information om hur man röstar, varför det är viktigt och den svenska demokratins historia. Majoriteten av arbetet skedde utanför bibliotekets väggar genom att erbjuda en presentation ute i olika verksamheter i staden.

Flera verksamheter i Landskrona lånade en demokratiambassadör under tiden innan valet. Syftet var att sänka trösklarna till valinformation, skapa en trygg plats för deltagarna att ställa frågor och öka medvetenheten om det svenska valsystemet.

Målgrupp och deltagare

Projektet riktade sig till förstagångsväljare och personer med annat modersmål än svenska. Grupper som historiskt sett haft lågt valdeltagande i staden.

Samarbetspartners

Vi samarbetade med gymnasieskola, valnämnden, vuxenutbildning, arbetsmarknadsenheten, SFI-skola, föreningar, lokala butiker med flera.

Metod och tillvägagångssätt

1. Planerade arbetet med valnämnden.
2. Kartlade vilka aktörer som jobbade mot våra målgrupper i staden
3. Projektgruppen anställde demokratiambassadörer och utbildade dessa.
4. Ambassadörerna bjöd in, eller ”lånade ut”, sig till olika verksamheter i staden för att prata om valet.
5. Vi tog fram en enkel presentation och anpassade samtalen efter deltagarnas frågor och behov. Fokus låg på hur valet fungerar och varför det är viktigt att rösta. Vi visade hur valprocessen gick till steg-för-steg med hjälp av rekvisita. Anpassningsbar presentation mellan 30 och 90 minuter.
6. Demokratiambassadörerna närvarade på områdesarrangemang och evenemang runt om i staden.

Resurser och verktyg

- Presentation i Powerpoint.
- Enkel informationsbroschyr.
- Informationsmaterial om valet på olika språk.
- Valbås, valurna, valsedlar och annat som hör valet till.
- Hemsida med mer information.
- Kort film om hur det går till i vallokalen.
- Lådcykel med presentationsyta att frakta material mellan träffarna och ställa upp vid fältarbete och medverkan vid befintliga arrangemang.

Utmaningar och lärdomar

- Biblioteket sågs som en neutral aktör och vi var välkomna när vi bjöd in oss.
- Många kände osäkerhet kring hur de skulle rösta och behövde konkret vägledning. Viktigt med basinformation.
- Språkliga barriärer löstes genom enkel presentation och ibland improviserat tolkstöd på plats.
- Direkt uppsökande arbete var mest effektivt för att nå målgrupperna där de befinner sig i vardagen, såsom skola och arbetsplatser.
- Många kände sig säkrare i röstningsproceduren, men hade fortfarande svårt att navigera i partipolitiken och vilket parti man ville rösta på. Här fick vi hänvisa till valkompasser och hemsidor med information på olika språk för vidare läsning.

Resultat och effekter

- Ökad kunskap om valprocessen hos deltagarna.
- Förstagångsväljare uttryckte större trygghet inför att rösta.
- Vi skapade en miljö där deltagarna kunde ställa sina frågor.

Rekommendationer, förutsättningar och tips

- Kartlägg aktörer i staden. Sök upp och samarbeta med de som har kontakt med målgruppen. Involvera verksamheterna och anpassa presentationen utifrån deras behov.
- Ta fram en utbildning för demokratiambassadörerna. Man lär sig mycket själv i den processen.
- Tänk på att ge plats för samtal efter presentationen.
- Det uppsökande arbetet var nyckeln för att nå ut.
- Erbjud material på flera språk, valmyndigheten har mycket bra material. Provisorisk tolkning fungerade bra när det var möjligt.

2. Röster från Öster

Lyfta invånares röster i det offentliga rummet.

Inledning, syfte och bakgrund

Vad tycker landskronaborna om bostadsområdet Öster? Vi testade en form av medborgardialog genom uppsökande verksamhet i ett område i Landskrona. Föreningen Hej Öster arrangerar sedan några år en gatufest på området. Tillställningen samlar många från Öster, men också Landskronabor från hela staden. Vid gatufesten 2023 samlade vi in besökarnas ord om området genom samtal. Samtidigt skapade vi ett konstverk i realtid tillsammans med besökare och en konstnär. Vi pratade om minnen, men också hur det är att leva och bo på Öster. Konstverket och invånarnas bild av Öster ställdes därefter ut på Stadsbiblioteket för att uppmärksamma "röster från Öster".

Målgrupp och deltagare

- Besökare på Österfesten med minnen och erfarenheter från Öster.
- Besökare vid utställningen på biblioteket.

"Öster är platsen där jag landade efter en lång tid av att leva i en flyttlåda. Ett efterlängtat hem." – Deltagare på Österfesten.

Samarbetspartner

Föreningen Hej Öster.

Metod och tillvägagångssätt

1. Vid ett inledande möte med föreningen som arrangerar gatufesten ställde vi oss frågan - hur kan vi samarbeta för att lyfta invånarnas bild av Öster?
2. Vi kom fram till frågor och format, att använda intervju som metod samt formulär att själv fylla i med frågan Vad är Öster för dig?
3. Under festen intervjuade vi besökare och bad dem även skriva ner sina tankar om Öster på formulär som vi efter hand hängde upp på

en tvättlina.

4. Materialet utgjorde sedan en del av en utställning på biblioteket om området Öster som föreningen Hej Öster arrangerade.

Resurser och verktyg

- Avsätt förberedelsetid med arrangör.
- Personal som intervjuar och möter invånare vid arrangemanget.
- Utställningsyta, tvättlina och klädnypor.
- Formulär för skriftliga berättelser om området.

Utmaningar och lärdomar

- Detta är ett roligt sätt att möta medborgare och testa medborgardialog i ett mindre format.
- Ett sätt att knyta uppsökande verksamhet till biblioteksrummet med en utställning.

Resultat och effekter

- Invånare fick en möjlighet att dela sina tankar, minnen och berättelser om området Öster för att sedan se sina röster i en utställning.
- Utställningen kunde ses av bibliotekets besökare och lockade boende på Öster till biblioteket.
- Processen gav ett dialogmaterial som kan användas i fler sammanhang.

Rekommendationer, förutsättningar och tips

- Ett roligt sätt att bjuda in biblioteket att medverka i ett befintligt arrangemang.
- Avsätt tillräckligt med personaltid till planering, medverkan på arrangemanget och uppföljning.
- Ett givande sätt att lyfta fler röster på biblioteket – berättelsen om hur det är att leva och bo i ett område/staden.

3. Forma ett rum på biblioteket

Genom delaktighetsmetoder utveckla verksamheten tillsammans med invånare.

Inledning, syfte och bakgrund

Har ni ett rum i er verksamhet som inte används så mycket? Testa att "prototypa" vilket är en metod där deltagare bygger modeller av sina idéer om vad rummet kan användas till. När vi testade detta i Landskrona var det ett kreativt sätt att bjuda in till delaktighet i verksamheten och möta invånare. De förslag som togs fram i vårt projekt "Forma ett rum på biblioteket" var också underlag till en omröstning om rummets framtid. Genom att låta besökare och Landskronabor vara med och rösta på sitt favoritförslag möjliggjorde vi delaktighet i omformningen av vårt rum hela vägen – från idé till resultat.

Prototypbygge kan användas för alla typer av platser, stora som små. Metoden passar både för arbete med unga och vuxna.

Målgrupp och deltagare

Vi fokuserade extra på målgruppen unga, men alla som ville vara med i projektet var välkomna att delta.

Samarbetspartner

Kommunikationsenheten.

Metod och tillvägagångssätt

Prototypbyggandet:

1. Vi köpte in material och tog fram en tidsplan för projektet. Undersökte om det fanns en realistisk budget för vinnande förslag. Vilka typer av anpassningar kan rummet behöva?
2. Rummet som skulle få en ny funktion gjordes om till en "prototypverkstad" och vi tog fram tre olika sätt att dela med sig av idéer till rummet:
    - Vi hade prototypworkshops (cirka 1–2 timmar långa) där vi bjöd in specifika grupper och ställde frågan: Vad vill du kunna göra i detta rum?
    - En gång i veckan var vi på plats i prototypverkstaden för spontanbygge av förslag.
    - Vi ställde en brevlåda utanför rummet för att samla in skriftliga förslag.

För omröstningen:

1. Vi läste igenom och sammanställde alla förslag. Här försökte vi hitta idéer som skulle passa vår verksamhet och men också återkom flera gånger.
2. Vi valde ut tre förslag som kommit in för omröstning: Ett studierum, ett bytesrum och ett "experten-för-dagen"-rum.
3. Sedan genomförde vi en omröstning, både online och i en brevlåda utanför rummet. Vi marknadsförde omröstningen i sociala medier

för att kunna nå fler.

4. Vi hade en invigning av rummet, som blev ett studierum.

Resurser och verktyg

- Avsätt personaltid för planering, kommunikationsplan och förberedelser. Vår projektgrupp bestod av tre medarbetare.
- Avsätt budget för modellmaterial och genomförande av det vinnande förslaget.
- Avsätt en budget för marknadsföring av omröstningen online, kanske i stadens kanaler.
- Bjud gärna på lite fika under prototypsessionerna!

Bara fantasin sätter gränser för vad man kan bygga med. Här kommer tips på material:

- Kartong
- Tejp
- Sax
- Linjal
- Skumplast
- Naturmaterial
- Färgade papper
- Pennor
- Lim
- Plastark
- Foamboard
- Tjockare papper i olika färger och mönster
- Kork
- Garn
- Tyg
- Piprensare i olika färger
- Glittriga papper
- Dekorationsfilt
- Textilsax
- Färgpennor
- Fiberpennor
- Tvättklämmor
- Sugrör
- Flörtkulor

Utmaningar och lärdomar

- Det kan vara utmanande att hålla en strikt tidsram från prototypbygge till färdigt rum. Planera med lite marginaler och tänk på att förslagsinsamlingen behöver och får ta tid. Om något tar längre tid, kommunicera detta med era besökare via posters i anslutning till platsen och via sociala kanaler. Vi hade en process på cirka sex månader.
- Vilka förutsättningar har rummet som ska byggas om? Vi behövde

till exempel ytterligare isolera en vägg för att kunna bygga om vårt rum till studierum. Vad är realistiskt att genomföra?

- Prototypbygge passar alla åldrar! Vuxna kan eventuellt ha lite längre startsträcka i byggandet, men är också duktiga och engagerade modellbyggare!

Resultat och effekter

- Förutom idéer i form av modeller så får man också möjlighet att föra intressanta samtal med deltagarna om biblioteket och dess användning i sin helhet. Det är information som kan användas i hela verksamheten!
- I vårt fall blev det vinnande förslaget ett studierum. Det lyfte också vårt mötesrum som fanns sedan tidigare och båda rummen används nu ofta.
- Vårt nya studierum är ett resultat av en delaktighetsprocess där besökarna varit med från början till färdigt resultat.

Rekommendationer, förutsättningar och tips

- Var tydlig med hur processen kommer att se ut från start. Kommunicera på plats och i era sociala kanaler om delaktighetsprocessen i sin helhet steg för steg. Uppdatera längs med vägen.
- Våga vara flexibla, ibland ändras tidsramen - det är helt okej!
- Börja med att bjuda in era kollegor att bygga modeller, de har värdefulla insikter och idéer att fånga upp i en omformningsprocess.
- Bjud gärna in bibliotekets prioriterade målgrupper och andra i staden som kan vara intressanta att föra samtal med. Vi bjöd bland annat in personal från stadens kontaktcenter, det blev en väldigt intressant workshop.

4. Låta nya grupper genomföra sina idéer på biblioteket

The Hive – aktiviteter för och av unga.

Inledning, syfte och bakgrund

Vårt projekt inkluderade målgruppen unga vuxna mellan 16 och 25 år, en grupp som för oss tidigare har varit svår att nå med bibliotekets programverksamhet. Under projektet byggde vi upp ett samarbete med en ungdomsgrupp kallad The Hive, som delade vår uppfattning om att det saknades verksamhet för denna målgrupp i Landskrona. The Hive ville anordna aktiviteter för unga i staden och vi såg en möjlighet till samarbete. Vi bjöd in gruppen till möten och välkomnade dem att hålla sina aktiviteter i bibliotekets lokaler. Biblioteket stod för lokal, material och personalstöd medan The Hive bidrog med idéer och marknadsföring. Gruppen har genomfört en workshop om att vara ung i Landskrona, återkommande skaparträffar, en julig filmvisning och pumpakarvning på Halloween.

Målgrupp och deltagare

Av unga för unga i åldrarna 16–25 år.

Samarbetspartner

Ungdomsgruppen The Hive.

“Samarbetet med biblioteket har varit som att jobba med familjen. Emeli, Jacob och Paulina har stöttat oss helhjärtat. Vi har kunnat skapa en plats där unga människor kan träffas och bygga meningsfulla vänskapsband.” – The Hive

Metod och tillvägagångssätt

1. Vi mötte ungdomarna genom en föreningskontakt. Gruppen hade träffat varandra under en ungdomsledarutbildning.
2. Initiala planeringsmöten där vi öppnade upp för att de kunde

använda bibliotekets lokaler och visade hur vi kunde stötta dem.

3. Vi tog tillsammans med The Hive fram aktiviteter och var öppna för nya idéer, till exempel pumpakarvningen.
4. Vi genomförde inköp av material i samråd med gruppen.
5. Vi stöttade med personal med aktiviteterna leddes av unga för unga.

Resurser och verktyg

- Personal som står för kontakt och planering med gruppen samt möter upp och är med under aktiviteten.

- Avsätt en tillfällig yta i biblioteksrummet om det inte finns en självklar plats.
- En budget för aktiviteterna för att täcka inköp av material och fika.
- Gör aktiviteterna till en del av bibliotekets ordinarie programutbud. Det ska synas!

Utmaningar och lärdomar

- Det är bra att diskutera ansvarsfördelning i ett tidigt skede. Förbered allt kreativt material innan på exempelvis en vagn som ungdomarna ska använda för aktiviteten, men låt ungdomarna vara med och bygga upp den kreativa ytan på biblioteket.
- Flexibilitet i planeringen är avgörande, särskilt eftersom det bygger på ideellt engagemang. Det är viktigare att alla tycker att det känns värdefullt och roligt än att sätta upp deadlines inför planering och aktivitet.

Resultat och effekter

- Samarbetet har lett till nya typer av aktiviteter på biblioteket.
- Vi har nått fler unga och bjudit in till delaktighet i våra program genom att öppna upp verksamheten och låta andra arrangera i våra lokaler. Unga har nätverk som biblioteket inte har.
- Gruppen har blivit en samverkanspart i andra sammanhang.

Rekommendationer, förutsättningar och tips

- Våga öppna upp och låta unga arrangera aktiviteter i er verksamhet. Vi stärker unga genom att låta dem ta ansvar och att någon tror på deras idéer och kapacitet.
- Börja med att se om det finns föreningar med ungdomsledarutbildning eller aktiviteter i din kommun. Kanske finns det intresserade ungdomar där.
- Avsätt en budget för programverksamhet som drivs av andra i bibliotekets lokaler. Att vi också avsätter pengar och tid visar att vi tror på deras idéer.

5. Genomföra ”popup”-verksamhet i biblioteksrummet

EU-utställning och Din guide till kulturnatten.

Inledning, syfte och bakgrund

Med relativt små insatser testade vi under projektets gång ”pop-up”-verksamhet som vi anpassade utifrån kontext och behov. Hur kan vi nå ut med information och få fler att känna sig trygga att besöka våra verksamheter och evenemang? Det krävs inte stora insatser för att skapa nyfikenhet och delaktighet. Under kulturnatten bjöd vi in en ungdom att arbeta som ”Din guide till kulturnatten” tillsammans med vår demokratiambassadör. Detta sänkte tröskeln till information om kvällen och öppnade upp språkliga ingångar vi annars saknar.

Inför EU-valet 2024 ställde vi oss frågan: Hur kan biblioteket väcka intresse för valet på ett kul sätt? Vi designade en lekfull EU-utställning i bibliotekets entré, där vi placerade fakta om EU och demokrati bland gräsmatta, solstolar och parasoll.

Målgrupp och deltagare

- Kulturnatten: Alla som önskade guidning.
- EU-utställning: Väljare i Landskrona, besökare till biblioteket.

Samarbetspartner

- Kulturnatten: En engagerad ungdom vi mött i andra sammanhang deltog som guide.
- EU-projektet: Europa Direkt Nordvästra Skåne och valnämnden.

Metod och tillvägagångssätt

1. Vi såg över befintliga arrangemang och viktiga händelser under perioden och försökte genomföra pop-up verksamhet där vi såg att behov fanns.
2. Vi funderade över hur vi kunde involvera invånare direkt i aktiviteter för att också nå fler.
3. Tanken var att skapa ytor för samtal. EU-utställningen var både en plats för fakta och att sitta ner tillsammans. Under kulturnatten kunde man pyssla men också dela med sig av idéer och tankar.
4. Bygga miljöer som väcker nyfikenhet: vi formade EU-utställningen som en inbjudande plats med sittplatser, böcker, skyltning och valmaterial på flera språk.

Resurser och verktyg

- Kort planeringstid.
- Inköp av rekvisita och inventering av behov av informationsmaterial.
- Presentkort och fika till medverkande som tack.

Utmaningar och lärdomar

- Att involvera invånare är enkelt men kraftfullt – människor vill ofta bidra.
- Folk kan känna att ämnen som EU-val är för abstrakta. En frågestund om EU-valet fångade inte något intresse.
- Ett nytt inslag i biblioteksrummet väcker nyfikenhet, men man behöver också aktivt bjuda in till samtal.

Resultat och effekter

- Kulturnatten: Vi nådde nya grupper som inte tidigare deltagit. Vi fick också värdefull input om besökarnas intressen och tankar om biblioteket.
- EU-utställningen: Många stannade till och ställde frågor. Utställningen blev en plats för samtal där vi fick fylla på med nytt material löpande. Att använda ytor med flera syften, som EU-utställningen, var ett lyckat experiment.

Rekommendationer, förutsättningar och tips

- Involvera deltagare i både planering och genomförande om det är möjligt.
- Kompensera deltagare, till exempel med presentkort.
- Avsätt en kreativ session tillsammans med kollegor där ni brainstormar och diskuterar vad det är ni vill uppmärksamma, och skissa på en design. Hur kan vi göra det på ett roligt och kanske lite oväntat sätt?

6. Utställning som plattform för samtal och samverkan

Utställningen Ungas Framtidstro utanför bibliotekets väggar.

Inledning, syfte och bakgrund

I detta projekt utforskade vi hur biblioteket kan samverka med olika aktörer inom staden och civilsamhället för att lyfta ett viktigt ämne, i en extern lokal. Att använda kultur (i detta fall en fotoutställning) som utgångspunkt för ämnet visade sig vara en bra metod. Utställningen hette Ungas Framtidstro och den lyfte ungas engagemang, drömmar och livsberättelser. Stena fastigheter tog fram utställningen i samarbete med fotografen Johan Bävman som porträtterade unga med foto, texter och filmat material.

Vi valde att visa utställningen i en lokal, "Navet", i bostadsområdet Karlslund i Landskrona. Det bidrog till att Stena Fastigheter, som har ett starkt engagemang för området, gärna erbjöd utställningen. I samarbete med dem och Individ – och familjeförvaltningen, som ansvarade för lokalen, utvecklade vi utställningen med kringaktiviteter som visningar, samtal, möten och andra utställningar.

Vårt fokus låg inte bara på att ha utställningen öppen för allmänheten och boende i området utan att också på att locka politiker, tjänstepersoner, föreningar och utbildningar till platsen och utställningen.

Målgrupp och deltagare

Ungdomar, vuxna, boende i området, landskronabor, tjänstepersoner, politiker.

"Genom samarbetet med utställningen Ungas framtidstro, fick inte bara unga och vuxna en möjlighet att prata kring framtiden, vi stärkte dessutom våra relationer med Landskrona stad. Goda relationer och samverkan bidrar till ännu bättre förutsättningar för framtida samarbeten, vilket i sin tur gynnar människor som bor i våra kvarter i Landskrona". – Anneli Evers, projektledare och kommunikatör Ungas Framtidstro, Stena Fastigheter.

Samarbetspartners

Stena fastigheter, Individ- och familjeförvaltningen, Utbildningsförvaltningen, fastighetsbolag, föreningar, Landskrona foto, Landskrona museum samt Kommunikationsavdelningen.

Metod och tillvägagångssätt

Fotoutställning på en ovanlig utställningslokal i bostadsområde.

1. Vi bjöd in olika aktörer för samverkan och skapade en styrgrupp. Alla bidrog med värdefulla kunskaper och kontakter för att nå ut brett med utställningen.
2. Planering av kringaktiviteter för att locka olika målgrupper att komma till utställningen var viktigt. Här samarbetade vi med ungdomssekreterare, skolbibliotekarie, skolpersonal, föreningar och med fotografen.
3. Vi utrustade lokalen med bra belysning.
4. Till invigningen av utställningen skickade vi ut inbjudan brett, till förvaltningar, företag, föreningar och politiker. Barn från en närliggande skola läste sina dikter.
5. Vi hade flexibla öppettider med möjlighet för grupper att boka in sig när det passade dem. Nämndsmöten, personalmöten, konfirmandgrupper och språkcaféer kunde förlägga sina ordinarie möten i samband med utställningen och få visning och fika.
6. Öppettider för allmänheten anpassade vi till boende i området.
7. Skolbiblioteket uppmuntrade barn att bidra med en kompletterande utställning om deras drömmar.

Resurser och verktyg

- Personaltid för planering, möten och bemanning av utställning.

- Ansvar och budget för kommunikationsmaterial, fika, transport, belysning och montering av utställning fördelat på medarrangörer.
- Vi tog stöd av experter, till exempel museitekniker som hängde utställningen.

Utmaningar och lärdomar

- Kultur, i detta fall i form av en utställning, kan vara en samlande kraft att samverka kring med olika aktörer i samhället. De bidrog alla med sin kompetens där arbetet riktades mot ett och samma mål - en utställning för Landskronas invånare.
- Att samarbeta med ett engagerat företag ger inblick i andra arbetssätt, kontakter och resurser som är värdefulla.
- En utmaning var att få tillfälle att träffas fysiskt på plats för att lära känna varandra. Då kan fortsatt kontakt lättare ske digitalt.

Resultat och effekter

- Vi skapade plats för en högkvalitativ fotoutställning med ett viktigt budskap, i samverkan med andra aktörer, i ett område där kulturarrangemang sällan sker.
- Biblioteket knöt värdefulla kontakter med aktörer i området att använda i det fortsatta delaktighetsarbetet. Projektet visade att biblioteket kan vara en plattform för det demokratiska samtalet, både i och utanför våra verksamheter vilket gynnar stadens invånare.
- Biblioteket kan vara en uppskattad och värdefull samarbetspartner för andra förvaltningar, civilsamhälle och näringslivet. Tillsammans kan vi stärka den sociala hållbarheten i staden.
- Vi hade väldigt roligt längs vägen tillsammans!

Rekommendationer, förutsättningar och tips

- Var öppen för nya sätt att arbeta, se nyfiket på andra aktörers arbete och förutsättningar för att arbeta med demokrati och delaktighet.
- Samarbeta med bostadsföretag, de kan ha ett uppdrag att stärka den sociala sammanhållningen och att bidra till en socialt hållbar stad i linje med bibliotekets uppdrag.
- Genom att samverka med andra förvaltningar kan bibliotekets verksamhet uppmärksammas och bli en del av stadens utvecklingsarbete även utanför biblioteksrummet.
- Fortsätt att nätverka med de aktörer som samarbeten uppstått med. Du vet inte när du vill skapa något nytt med dem igen!

7. Film, panelsamtal och utställning i samverkan

Dokumentärfilmvisning av Outgrow the system på biblioteket.

Inledning, syfte och bakgrund

I detta projekt undersökte vi hur dokumentärfilm kan vara utgångspunkt för samtal om viktiga ämnen. En film, inte minst dokumentärfilm, kan på kort tid ge besökare insikter och information i ett ibland komplicerat ämne. Vi arrangerade en filmvisning med fika och samtal kring filmen Outgrow the system. Det är en skånskproducerad film om den globala utmaningen att utveckla hållbara ekonomiska system för att rädda klimatet. Till ett panelsamtal bjöd vi in olika röster i samhället; filmaren som gjort dokumentären, civilsamhället, unga och företagare. Arrangemanget knöt an till en internationell miljökonferens för unga som hölls i Landskrona 2024. Visningen fick stöd av Region Skåne.

Målgrupp och deltagare

Landskronabor, biblioteksbesökare.

Samarbetspartners

Filmregissör/producent, naturskyddsföreningar, en miljöorganisation för unga och en secondhandbutik.

Metod och tillvägagångssätt

1. Vi påbörjade arbetet minst tre månader innan arrangemanget var planerat att ske.
2. Vi hittade en film som kunde engagera och bjöd in organisationer till samverkan på ett tidigt stadium för att ta fram bästa förutsättningar för arrangemanget. Vi var lyhörda för deras möjlighet att medverka och ändrade också tidsplanen, vilket var bra för alla deltagare. Paneldeltagare såg filmen i förväg vilket gav dem trygghet i sitt uppdrag.
3. Marknadsföringen planerade vi utifrån ämne och tänkta målgrupper. Vi bad också samarbetspartners att marknadsföra arrangemanget genom sina olika kanaler.
4. Vi la vikt vid att inte bara visa filmen, utan ge plats för reflektion och samtal efteråt. Här är det bra att bjuda på fika och att ge möjlighet att bidra med tankar på ett blädderblock vilket engagerade.
5. Vi valde att ha en extern moderator som ledde samtalet för att själva koncentrera oss på att vara värdar.
6. Publikens engagemang var stort och vi gav dem utrymme för att dela med sig av tankar som filmen gav upphov till. Publikens engagemang kan ge upphov till nya samarbeten och arrangemang.

Resurser och verktyg

- Tekniska förutsättningar för att visa film (projektor, ljudanläggning och mörkläggning av lokal).

- Arvodera medverkande och bjud på fika.
- Blädderblock och post-it-lappar tillgängliga i fikapausen för att ge utrymme för reflektioner.

Utmaningar och lärdomar

- Samverkan tar tid, i detta fall ändrade vi visningstiden (till det bättre) från vår till höst för att passa de medverkande bättre.
- Det är viktigt att vara öppen för spontana idéer längs vägen. I detta fall tillkom en utställning med ungdomars affischer från miljökonferensen som blev ett fint inslag i programmet. De unga berättade om sina erfarenheter från konferensen.

Resultat och effekter

- Filmvisningen blev fullsatt. Flera av besökarna var nya till bibliotekets program.
- Filmvisning och samtal var ett uppskattat sätt att diskutera angelägna ämnen. Samtalet med panelen och publiken gav ett jämställt och demokratiskt utrymme för flera perspektiv på ämnet.
- Deltagare ville ha fler filmvisningar och gav förslag på ämnen för kommande arrangemang. De erbjöds även möjlighet att delta i fortsatta samtal i ämnet på initiativ av en förening.

Rekommendationer, förutsättningar och tips

- Samverkan tar tid men ger mycket med lokalt engagerade personer.
- Gör samverkanspartner till medarrangör i sociala medier så når ni fler.
- Gör publiken delaktig genom att be om förslag på ämnen och filmer till nästa gång.

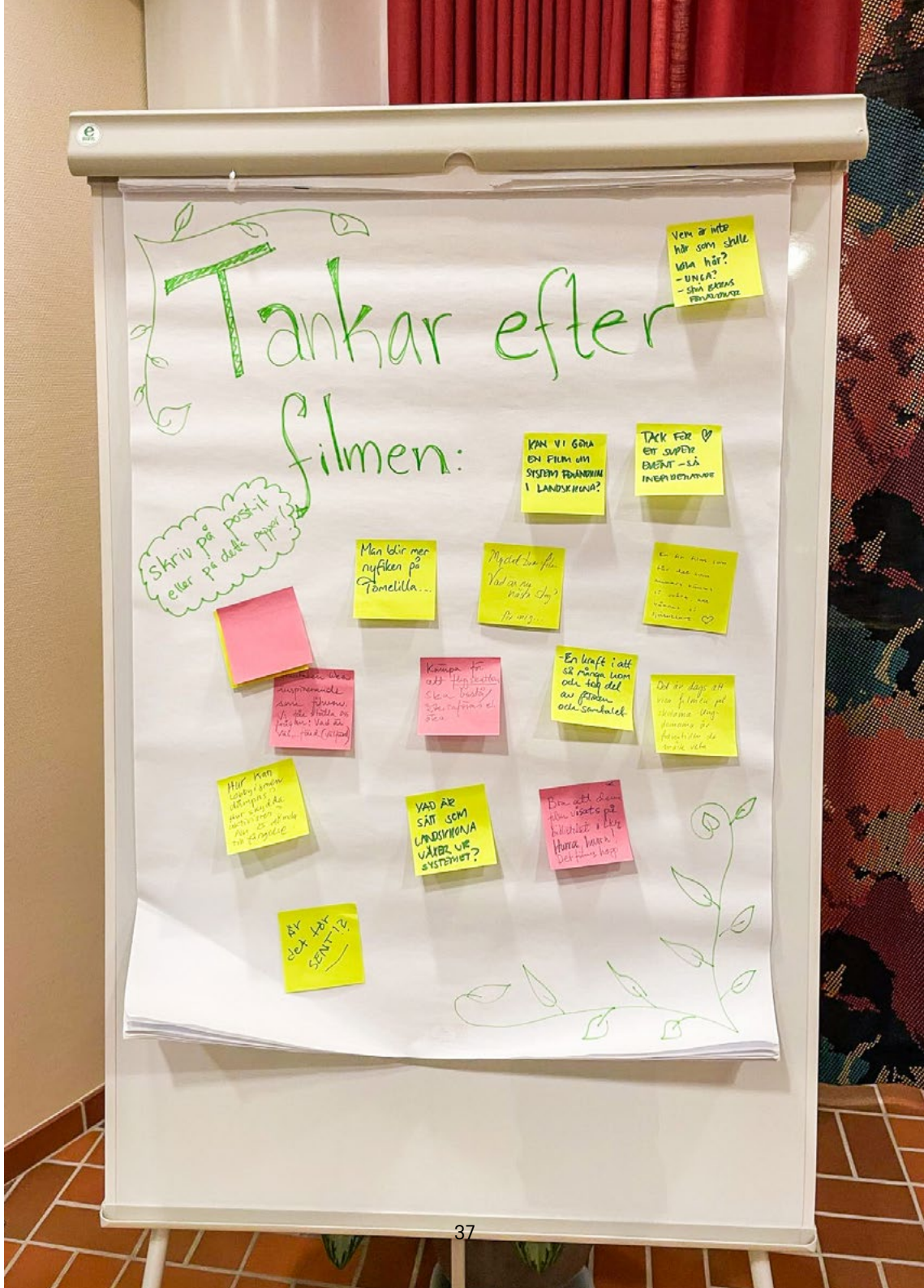

8. Områdesträffar på tre platser i Landskrona

Medborgardialog för ökad delaktighet.

Inledning, syfte och bakgrund

Under 2024 deltog Landskrona bibliotek i projektet The Europe Challenge, ett europeiskt biblioteksprogram där deltagande bibliotek arbetar med lokala samhällsutmaningar tillsammans med en lokal organisation. Vi deltog tillsammans med föreningarna Hej Öster och föreningen Al-Amal som verkar lokalt på området Öster i Landskrona och som vi tidigare hade haft kontakt med. Vårt mål var att tillsammans stärka invånarnas inflytande i staden genom att erbjuda en plattform för dialog och nätverkande. Vi ville ge deltagarna möjlighet att diskutera sina idéer, knyta kontakter och inspireras av andra under tre träffar. Träffarna inleddes med inspiration från föreningar och andra aktörer som berättade om hur de arrangerar aktiviteter i sina områden, både i och utanför Landskrona. Biblioteket berättade också om sitt program och kulturutvecklare gav information om olika projektstöd.

Målgrupp och deltagare

Vi riktade oss till olika målgrupper vid varje träff:

- Första träffen hade målgruppen unga i området Karlslund.
- Andra träffen hade målgruppen boende på området Öster.
- Tredje träffen tog plats på biblioteket och riktade sig till tidigare deltagare och landskronabor.

Samarbetspartners

Föreningar som Hej Öster och Al-Amal, ungdomsföreningar i Malmö, språkträttviseföreningen Tahrir, förvaltningar i staden och en barnrättsstrateg från Malmö.

“Vårt samarbete har varit väldigt bra. Vi har skapat bra relationer mellan folk genom flera metoder, till exempel genom tolk och mat från andra kulturer. Vi fick också in varför folk kommit till Sverige, vad vill de lära sig och vad de vill ge andra.”
– Hoda Taha, Al Amal klubb

”Som boende i Landskrona såg vi ett behov av trygga, inkluderande forum där fler röster fick höras. Det blev startpunkten för Hej Östers samarbete med biblioteket, ett samarbete som präglades av lyhördhet, förståelse och ömsesidigt lärande. Tillsammans anpassade vi tider, lyfte frågor som språkrättvisa och byggde relationer med lokala föreningar. Genom gemensamma val och mod att testa nytt skapade vi en öppen atmosfär där fler kände sig hörda och delaktiga.”
– Viktor Pålsson, föreningen Hej Öster.

Metod och tillvägagångssätt

1. För att nå ut till fler samarbetade vi med föreningar, andra förvaltningar och invånare. Vi använde personliga inbjudningar, besökte fritidsgårdar och andra platser i staden. Vi spred information på flera språk för att sänka trösklarna för deltagande. Det fanns en barnaktivitet på två av träffarna för att möjliggöra deltagande för föräldrar med barn.

2. Vi genomförde tre medborgardialoger på tre olika platser. På träffarna ställde vi frågorna: Vad vill du göra i ditt område och Hur kan vi göra det tillsammans?

3. För att sänka trösklarna använde vi simultantolkning tillsammans med föreningen Tahrir under en av träffarna. Under denna träff fick alla deltagare utrustning för att kunna prata och lyssna på tolkning mellan engelska, svenska och arabiska i realtid.

Resurser och verktyg

- Lokal (bibliotek och andra mötesplatser runt om i staden).
- Mat och dryck för att skapa en välkomnande atmosfär.

- Barnaktivitet vid behov.
- Flerspråkiga inbjudningar vid behov och personlig inbjudan genom föreningar och aktivt uppsökande arbete.
- Tolkar och simultantolkningsutrustning.

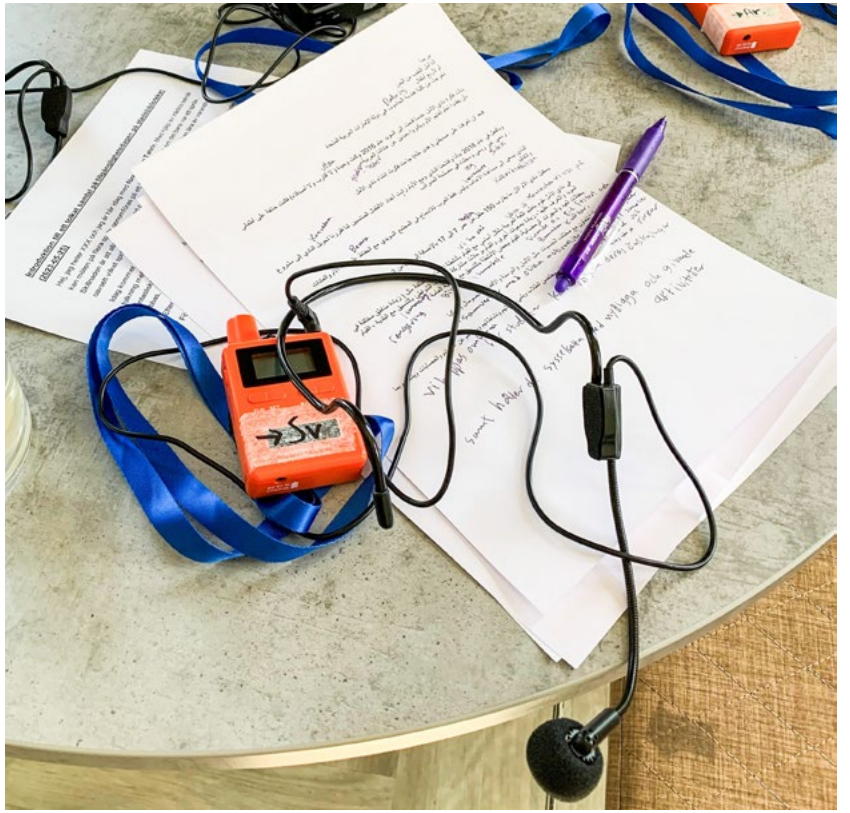

Utmaningar och lärdomar

- Vi behövde arbeta utanför biblioteksrummet, tillsammans med andra aktörer, för att nå ut.
- Vi lärde oss att personlig inbjudan och samverkan med föreningar var avgörande för att skapa en trygg miljö där fler kände sig välkomna att delta.

- Simultantolkning var en framgång, då vi upplevde att fler delade med sig av sina tankar och idéer.
- Att planera dialogernas innehåll tillsammans med deltagarna ökade engagemanget och gjorde att fler kände sig inkluderade och ville vara med.
- Förväntningar på träffarna kan se olika ut. Vid den sista träffen var mat och social aktivitet mer i fokus. Feedbacken från deltagare var att det blev för lite diskussion om angelägna ämnen.

Resultat och effekter

- Invånare fick möjlighet att dela idéer och knyta kontakter.
- Deltagare fick inspiration från andra som redan engagerat sig i sitt område.
- Vi skapade en inkluderande samtalsmiljö genom mat, tolkning, och barnaktivitet.
- Genom att hålla träffarna på olika platser arbetade vi nära våra målgrupper vilket gjorde att många kom på träffarna.
- Resultatet av samtalen sammanställdes och analyserades i en rapport, som blev en utgångspunkt för kommande aktiviteter och insatser i staden.
- Samtalen har fortsatt i en annan form på biblioteket; Afternoon Tea.

Rekommendationer, förutsättningar och tips

- Bjud in deltagare personligen.
- Använd tolkning, om möjligt, för att inkludera fler språkgrupper.
- Skapa en avslappnad miljö med mat och en välkomnande atmosfär.
- Planera innehållet tillsammans med deltagarna för att öka engagemanget.
- Ha en barnaktivitet så att fler kan delta, även föräldrar.

9. Afternoon Tea – ett öppet samtalskafé

Öppna upp biblioteket för andra aktörer för ökad delaktighet.

Inledning, syfte och bakgrund

Pyssel för vuxna på biblioteket? Det kan det bli om besökarna får bestämma temat på en träff. Efter att vi hade genomfört våra tre områdesträffar ville föreningen Hej Öster fortsätta att hålla samtalen vid liv på biblioteket.

Syftet med Afternoon Tea-träffarna var att skapa en inkluderande och öppen mötesplats där invånare själva kunde forma innehållet och engagera sig i lokala frågor och kreativa aktiviteter. Biblioteket fungerar här som en plattform för delaktighet där både idéutveckling och gemenskap får utrymme.

Målgrupp och deltagare

Landskronabor, deltagare i områdesträffarna, föreningar.

Samarbetspartner

Föreningen Hej Öster.

Metod och tillvägagångssätt

1. Aktiviteten planerades i samråd med föreningen. Vi kom överens om tid och plats - bibliotekets kafé på fredagar.
2. Hej Öster organiserade träffarna och ansvarade för marknadsföring i samråd med biblioteket.
3. Under träffarna kunde deltagarna samtala, utveckla idéer och skapa tillsammans.
4. Varje träff varade i cirka 1,5 timme.
5. På initiativ av deltagare blev några träffar kreativa verkstäder med till exempel tema julpyssel.
6. I ett idéträd samlade deltagarna sina idéer och önskemål.

Resurser och verktyg

- Lokal.
- Budget för material och fika. Deltagarna tog även med eget material.
- Marknadsföringsinsatser i bibliotekets kanaler.

Utmaningar och lärdomar

- Vi som bibliotek behövde vara öppna för att deltagarna kunde styra träffarna, vilket innebar att vi släppte kontrollen över innehållet.

Resultat och effekter

- Intresset för träffarna ökade snabbt. Ett konkret exempel var "Julpyssel för vuxna", där 20 Landskronabor deltog.
- Träffarna bidrog till att skapa en meningsfull mötesplats där deltagarna kunde dela idéer, skapa tillsammans och utveckla lokala initiativ. Genom att låta deltagare driva verksamheten nådde vi fler potentiella deltagare. Deltagare fortsatte utveckla sina idéer tillsammans efter träffarna.
- Afternoon Tea-träffarna gav en möjlighet för människor att mötas, samtala och skapa tillsammans i en informell miljö.

Rekommendationer, förutsättningar och tips

- Avsätt en budget för fika och material.
- Hjälp varandra med marknadsföring.
- Om ni riktar träffarna mot vuxna, välkomna också barn och unga. Det har lett till givande möten för alla.
- Var beredd på att låta deltagarna och samarbetspartnern forma träffarnas innehåll.
- Se det som en långsiktig aktivitet – intresset kan växa efter hand.

Ett enkelt men effektivt sätt att hålla en plattform för samtal vid liv.

- Skapa en rutinlista för samarbetet, exempelvis överlämning av nycklar till lokal, städschema och avstämningar.

Slutord från projektgruppen

Medskick till läsaren.

Demokratistärkande arbete kan se ut på många olika sätt. Ett ord som vi kanske använt mer sällan än vi trodde under projektets gång är faktiskt själva ordet ”demokrati”. I stället har orden ”delaktighet”, ”samtal” och ”tillgänglighet” ofta förekommit för att ge oss riktning i vårt arbete – ett demokratiskt samhälle bygger vi tillsammans på lika villkor.

Projektgruppen har alla haft olika bakgrund: bibliotekarie, kulturutvecklare och inom hållbar stadsutveckling. Att vi alla har haft olika ingångar har varit en styrka där en öppenhet för olika perspektiv varit en viktig del i arbetet. Vi har vågat testa, experimentera och öppna för nya metoder och samarbeten. Samtidigt har det varit fantastiskt roligt att jobba med demokrati ”i praktiken”- det har lett till nytt studierum, pumpakarvning på biblioteket, områdesträffar och andra typer av verksamheter som vi inte visste skulle ta form under vårt första planeringsmöte.

De olika metoderna och projekten som vi berättat om har inte uppstått ur tomma intet. Att jobba med delaktighet leder ofta till oväntade resultat. Varje delprojekt har lett till något nytt. Det är som att sätta en boll i rullning. Du vet inte alltid vart den rullar, var öppen för vilken väg den tar!

/Paulina, Emeli och Jacob

Efterord

Att arbeta med demokrati på folkbibliotek – från lokalt till globalt.

Det som driver mig varje dag på jobbet är att göra samhället till en bättre plats för alla. Att jobba på folkbiblioteken i Landskrona stad ger mig möjligheter att göra detta. Tillsammans med mina medarbetare och de olika samarbetspartners vi har lokalt, regionalt, nationellt och internationellt så är jag övertygad om att vi rör oss framåt på denna resa fylld av utmaningar.

Demokrati är inte en politisk åskådning i samma mening som exempelvis konservatism, liberalism eller socialism. Den innebär en uppfattning om styrandets form, om tekniken för politiska avgöranden, inte om innehållet i politiken.

Det är min övertygelse att demokrati är en nödvändig förutsättning för att göra samhället bättre för alla och att vi måste vara ständigt medvetna om att demokratin inte är en självklarhet. Den kräver underhåll, omtanke och aktiv medverkan från oss alla – varje dag. Med den här metodboken vill vi dela med oss av hur vårt lokala arbete för att främja demokrati inte bara gör skillnad här och nu, utan också kan bidra till en större förståelse för bibliotekens roll på ett globalt plan.

Ett vardagsnära demokratiarbete

Vårt lokala demokratiarbete I Landskrona tar flera former, vissa sedan länge självklara för att vi är ett folkbibliotek i Sverige, andra nya på grund av vårt medvetna och målinriktade arbete med att arbeta med utveckling av metoder för att verka för det demokratiska samhällets utveckling.

Denna bok är fylld av metoder som pekar mot hur folkbibliotek kan jobba med att alla får ta del av olika perspektiv, formulera sina tankar och uttrycka dem. Det handlar inte om att nå konsensus, utan om att öva på att lyssna, argumentera och vara en del av ett demokratiskt samtal och samhälle.

Att bygga relationer för hållbar påverkan och inspirera bortom det lokala

Ingen förändring sker i ett vakuum. För oss har det varit avgörande att bygga relationer med olika aktörer. Vi tror att verklig demokratisk utveckling sker när människor känner att de har inflytande över sin vardag. Genom att bjuda in till dialog, medskapande och ömsesidigt lärande blir biblioteket inte bara en plats för demokrati, utan också en plats i demokrati.

Folkbibliotek är en av få platser i samhället där människor kan mötas utan att behöva köpa något, där kunskap är fri och där kritiskt tänkande uppmuntras. Vi har ett unikt uppdrag att stå upp för öppenhet, yttrandefrihet och tillgång till information – men det kräver att vi aktivt tar den rollen, att vi alla omfamnar att arbeta för det demokratiska samhällets utveckling.

Agera fyrtorn med hjälp av metodhandbok

En metodhandbok gör det möjligt att systematisera det vi lärt oss – både det som fungerat bra och det som varit utmanande. Det blir ett konkret verktyg för andra bibliotek och organisationer som vill arbeta med demokratifrågor på liknande sätt.

Genom att beskriva metoder, fallgropar och framgångsfaktorer hoppas vi att handboken kan fungera som både inspiration och praktiskt stöd. Det är ett sätt att göra våra lokala erfarenheter användbara även i andra sammanhang, och att bidra till en gemensam kunskapsbas för hur folkbibliotek kan stärka demokratin – i Sverige och internationellt. Helt enkelt att vara ett fyrtorn för de som vill jobba med demokrati och delaktighet.

Möjligheter framåt

Jag tror att samtiden och framtidens bibliotek är platser där vi inte bara hämtar information, utan också formar framtiden tillsammans. För att det ska bli verklighet behöver vi fortsätta pröva, misslyckas, lära och sprida. Demokratin är inget färdigt projekt. Den är ett pågående arbete, och vi som arbetar på folkbibliotek har både möjlighet och ansvar att vara en del av det. Jag hoppas och tror att denna bok är en hjälp för alla som vill göra världen till en bättre plats genom att verka för det demokratiska samhällets utveckling.

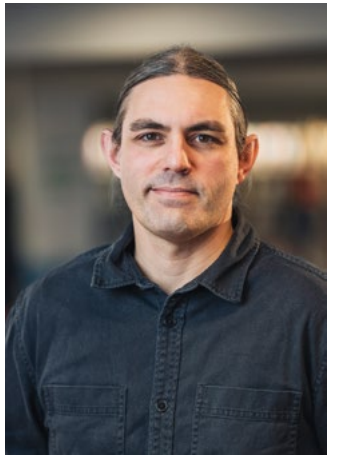

Martin Memet Könick

Avdelningschef Bibliotek och demokrati

Kulturförvaltningen

Landskrona stad

martin.kelmemetkonick@landskrona.se

Vilka tankar får du av denna boken? Vad vill du göra? Med vem?

Kontakta oss

Hör av dig till oss på stadsbiblioteket i Landskrona om du har några frågor eller funderingar.

0418-47 35 00

stadsbiblioteket@landskrona.se

landskrona.se/bibliotek

Landskrona stadsbibliotek
Regeringsgatan 13
261 36
Landskrona